

 Vlaanderen
is erfgoed

Opheffingsdossier

Arduinen deuroplijsting van burgerhuis,
Halle

Monument

Agentschap
Onroerend
Erfgoed

Opheffingsdossier:

Arduinen deuroplijsting van burgerhuis, Halle, Bergensesteenweg 1 –
monument (opheffing)

Onderwerp

Benaming: arduinen deuroplijsting van burgerhuis

Adres of ligging: Bergensesteenweg 1, Halle

Dossier

Type dossier: beschermingsdossier (Gehele opheffing)

Dossiernummer: 4.001/23027/101.1

Bescherming

Beschermd als: monument

Beschermingsbesluit: ministerieel besluit van 17 oktober 1994

URI Besluitendatabank Onroerend Erfgoed: <https://id.erfgoed.net/bsluiten/2759>

Inventaris Onroerend Erfgoed

URI Inventaris Onroerend Erfgoed: <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/1784>

Samenvatting

De bescherming als monument van de arduinen deuroplijsting wordt opgegeven omwille van het algemeen belang. Door de afbraak circa 1995 van het 19de-eeuwse pand en de bouw van een appartementsgebouw na de bescherming verdween de oorspronkelijke context van de arduinen deuroplijsting.

De artistieke waarde is volgens de huidige selectiecriteria (zeldzaamheid, herkenbaarheid, representativiteit en ensemblewaarde) ontoereikend om nog een bescherming als monument te verantwoorden.

Datum

Datum: 1/02/2024

INHOUDSTAFEL

1.	Aanleiding tot opmaak van het dossier	4
2.	Beschrijvend gedeelte	4
2.1.	Ruimtelijke context.....	4
2.2.	Historiek van het beschermde goed	4
2.3.	Historiek van het beschermings- en beheerdossier	5
2.4.	Fysieke toestand van het onroerend goed	6
2.5.	Juridische toestand.....	6
2.5.1.	Adres en kadaster	6
2.5.2.	Onroerend erfgoed	6
2.5.3.	Omgeving	7
3.	Evaluerend gedeelte	7
3.1.	Evaluatie van de opheffing van de bescherming	7
3.2.	Registratie van de erfgoedwaarden die verloren gaan	9
3.3.	Motivering van de afbakening van de opheffing	9
4.	Bronnen	9
5.	Bijlagen bij het inhoudelijk dossier	10
5.1.	Omgevingsplan	10
5.2.	Fotobijlage	10
5.3.	Documentatie	10

1. AANLEIDING TOT OPMAAK VAN HET DOSSIER

Dit is het inhoudelijk dossier bij het opheffingsbesluit van het monument arduinen deuroplijsting, Bergensesteenweg nummer 1 in Halle. De opheffing van de bescherming kadert in de evaluatie van het beschermd erfgoedbestand, zoals ingeschreven in de Beleidsnota Onroerend Erfgoed (2019-2024) van minister Matthias Diependaele.

De bescherming van de arduinen deuroplijsting van het burgerhuis, Bergensesteenweg 1 in Halle, werd onderzocht in het project 'snelle screening' (2021-2022). Deze snelle screening had als doel om op een termijn van anderhalf jaar die beschermingen te detecteren die vandaag overduidelijk niet meer aan de hedendaagse selectiecriteria voor bescherming voldoen. Met uitzondering van de stedenbouwkundige ensembles en het archeologisch en varend erfgoed, werd het volledige beschermd bestand gescreend.

Dit dossier betreft de volledige opheffing van de bescherming als monument van de arduinen deuroplijsting, Bergensesteenweg 1 in Halle.

2. BESCHRIJVEND GEDEELTE

2.1. Ruimtelijke context

De arduinen deuroplijsting is gelegen in het centrum van de stad Halle, langs één van de belangrijkste invalswegen, op de hoek van de Bergensesteenweg en de Basiliekstraat. Op het moment van de bescherming werd de Bergensesteenweg gekenmerkt door een sterk gedifferentieerde bouwtypologie van rijwoningen, herenhuizen en landhuizen, industriële gebouwen en hoeses die gekoppeld zijn aan de ontwikkeling van de steenweg. De oudste gebouwen klimmen op tot de 18de eeuw. In de 19de eeuw kwam er een doorbraak van de industriële architectuur. De schaal en de vormgeving van enkele brouwerijen manifesteerde zich uitdrukkelijk in het straatbeeld. In groot contrast staan de herenhuizen van de industriëlen door een statige uitstraling en een rijkdom aan materialen en decoraties.

Het stadssilhouet van Halle wordt in eerste instantie bepaald door de overwegend gotische Sint-Martinuskerk met barokke lantaarn, waarnaar de belangrijkste wegen convergeren. De bebouwing van de binnenstad weerspiegelt hoofdzakelijk de economische bloei in de tweede helft van de 18de eeuw en de 19de eeuw. De 18de eeuw is relatief goed vertegenwoordigd met een aantal rococo-gevels en -portieken alsook enkele merkwaardige classicistische gevels in blauwe hardsteen.

Het beschermd onroerend erfgoed in de omgeving van het beschermd onroerend goed wordt weergegeven op een omgevingsplan (bijlage 5.1) bij dit opheffingsdossier.

2.2. Historiek van het beschermd goed

De beschermd deuroplijsting maakt deel uit van een niet-beschermd gebouw. Deze hergebruikte deuroplijsting dateert vermoedelijk uit het laatste kwart van 18de eeuw. Op het moment van de bescherming was de deuroplijsting geïntegreerd in een hoekpand met 19de-eeuws uitzicht met wellicht een oudere kern. Dit pand was vijf traveeën breed en drie bouwlagen hoog onder een pannen schilddak. De hoek werd gemarkeerd door een afgesnuite hoek.

In het inhoudelijk beschermingsdossier staat volgende beschrijving die overgenomen is uit de inventaris van het bouwkundig erfgoed:

"Hoekpand van vijf traveeën en drie bouwlagen hoog, afgedekt met een pannen schilddak, gemarkeerd door een afgesnuite hoek. 19de-eeuws voorkomen en een recentere verbouwing van het gelijkvloers tot winkelpand. Het fraaie, arduinen portiek, waarschijnlijk uit het laatste kwart van de 18de eeuw, schijnt te wijzen op

een oudere kern. Arduinen deuromlijsting met verwerking van Louis XV- en Louis XVI-motieven. Rijk geprofileerde, getoogde omlijsting met inzwenkende hoeken en bekroond met een druiplijst. Druiplijst, zwikken en sluitsteen zijn versierd met een acanthusblad en/of festoenen. Sterk uitgesneden tussendorpel versierd met bloemmotieven, waarboven een smeedijzeren waaier met krulwerk en een wapenschild (?) met zeven maltezerkruisjes."

Circa 1995, kort na de bescherming, werd het 19de-eeuwse pand afgebroken en werd de arduinen deuromlijsting geïntegreerd in het nieuwe appartementsgebouw dat één geheel vormt met Basiliestraat 72, Bergensesteenweg 3, Molenborre 44-74.

2.3. Historiek van het beschermings- en beheerdossier

Voorafgaand aan de bescherming werd een bouwaanvraag ingediend in 1991. Deze bouwaanvraag omvatte het afbreken van de panden hoek Bergensesteenweg, Basiliestraat en Molenborre. Er werd niet voorzien om de arduinen deuromlijsting te integreren in het nieuwbouwontwerp.

Op 4 juli 1991 gaf het toenmalige Bestuur voor Monumenten en Landschappen een ongunstig advies voor de bouwaanvraag. Het advies verwees naar de lijst van voor bescherming vatbare monumenten, stads- en dorpsgezichten die opgemaakt werd voor de stad Halle en waarin de deuromlijsting voorgesteld werd als waardevol erfgoed.

Het Bestuur voor Monumenten en Landschappen beoordeelde dat het nieuwbouwproject geen rekening hield met de bestaande toestand en de erfgoedkwaliteiten van de deuromlijsting. De arduinen deuromlijsting werd niet geïntegreerd in het nieuwbouwproject.

Op 1 februari 1993 werd de arduinen deuromlijsting terug op voorontwerp van lijst geplaatst.

Op 9 juli 1993 werd een aangepaste bouwaanvraag negatief geadviseerd door het toenmalige Bestuur voor Monumenten en Landschappen. De aangepaste bouwaanvraag voorzag geen integratie van de arduinen deuromlijsting.

Een bouwvergunning werd door de gemeente Halle afgeleverd op 25 oktober 1993.

De deuromlijsting van het burgerhuis gelegen Bergensesteenweg nummer 1 in Halle werd bij ministerieel besluit van 17 oktober 1994 beschermd als monument omwille van het algemeen belang gevormd door de artistieke waarde. De erfgoedwaarde wordt niet verder omschreven in het beschermingsbesluit.

In het inhoudelijk dossier bij de bescherming wordt de artistieke waarde als volgt omschreven:

enig voorbeeld van een arduinen portiek, vermoedelijk daterend uit het laatste kwart van de 18de eeuw, gevormd door een fraai geprofileerde, getoogde omlijsting op neuten, versierd met Louis XV en Louis XVI motieven en voorzien van een plastisch bewerkte tussendorpel, waarboven een smeedijzeren waaier met krulwerk en een wapenschild met zeven maltezer kruisjes

Het definitieve beschermingsbesluit werd op 16 maart 1995 gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad.

De deuromlijsting maakt deel uit van een geografisch pakket beschermingen in de binnenstad van Halle.

Over het bouwen van het appartementsgebouw, waarbij de deuroplijsting opnieuw werd geïntegreerd werd ook geen informatie teruggevonden over hoe de integratie en onder welke voorwaarden de plaatsing gebeurde. Bij het herplaatsen van de deuroplijsting verdween het bovenlicht met smeedijzeren waaier voorzien van krulwerk en een wapenschild met maltezerkruisjes.

Naar aanleiding van het bouwen van het appartementsgebouw werd de helft van het bouwblok gesloopt. Hierdoor verdwenen de onderstaande geïnventariseerde panden:

- <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/39519>
- <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/306463>

2.4. Fysieke toestand van het onroerend goed

De fysieke toestand van het onroerend goed waarvoor dit opheffingsdossier wordt opgemaakt is vastgesteld tijdens een plaatsbezoek op 2 juni 2023. De fysieke toestand is op dat moment fotografisch gedocumenteerd. Deze registratie is als bijlage bij het ministerieel besluit gevoegd en geeft een beeld van de toestand van het onroerend goed op het moment van de opheffing.

De bouwfysische toestand van de arduinen deuroplijsting is goed.

2.5. Juridische toestand

2.5.1. Adres en kadaster

Het monument is gelegen Bergensesteenweg 1 in Halle, kadastraal gekend als Halle, 1ste afdeling, sectie G, perceelnummer 575 A (deel).

Ten tijde van de bescherming in 1994 was het Steenweg naar Bergen 1, kadastraal gekend als Halle, 1ste afdeling, sectie G, perceelnummer 574 (deel).

2.5.2. Onroerend erfgoed

De arduinen deuroplijsting, Bergensesteenweg 1, in Halle (op het moment van de bescherming Steenweg naar Bergen 1) werd als monument beschermd op 17 oktober 1994 <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/1784>

De arduinen deuroplijsting, Bergensesteenweg 1, in Halle (op het moment van de bescherming Steenweg naar Bergen 1) maakt deel uit van de als stadsgezicht beschermde stadskern van Halle <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/1729>

De arduinen deuroplijsting, Bergensesteenweg 1, in Halle (op het moment van de bescherming Steenweg naar Bergen 1) maakt deel uit van de vastgestelde archeologische zone van Halle <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/11892>

De arduinen deuroplijsting, Bergensesteenweg 1, in Halle (op het moment van de bescherming Steenweg naar Bergen nummer1) is vastgesteld als bouwkundig element <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/113984>

Het beschermd onroerend erfgoed in de omgeving van het beschermd onroerend goed wordt weergegeven op een omgevingsplan in bijlage bij dit opheffingsdossier.

In de omgeving bevinden zich geen beschermde monumenten.

In de omgeving van het monument bevinden zich verschillende vastgestelde gebouwen:

- Het burgerhuis, Bergensesteenweg 13, in Halle <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/113988>

- Het burgerhuis, Bergensesteenweg nummer 15, in Halle
<https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/39523>
- Stadswoning, Au Cheval Noir, Bergensesteenweg 10, in Halle
<https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/39521>
- Stadswoning, Bergensesteenweg 4, in Halle
<https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/39518>
- Stadswoning, Bergensesteenweg 2, in Halle
<https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/39517>

2.5.3. Omgeving

Het perceel kadastraal gekend als Halle, 1ste afdeling, Sectie G, 575 A (deel), is op het gewestplan aangeduid als woongebied

3. EVALUEREND GEDEELTE

3.1. Evaluatie van de opheffing van de bescherming

3.1.1 Inleiding

De arduinen deuroplijsting van het pand Bergensesteenweg nummer 1 (op het moment van de bescherming gekend onder het adres Steenweg naar Bergen nummer 1) in Halle werd op 17 oktober 1994 beschermd als monument omwille van de artistieke waarde.

Op het moment van de bescherming in 1994 was de 18de-eeuwse arduinen deuroplijsting geïntegreerd in een 19de-eeuws pand met wellicht een oudere kern.

Artikel 6.2.1, 3°, van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 staat de gehele of gedeeltelijke wijziging of opheffing van een bescherming omwille van het algemeen belang toe. De parlementaire voorbereiding stelt daarbij het volgende: "*door een wijzigende context kan het algemeen belang immers geëvolueerd zijn ten opzichte van het algemeen belang ten tijde van de bescherming*".

In functie van een algemene evaluatie van het beschermd bestand in Vlaanderen die als doelstelling heeft om een dynamische selectie van de essentiële en representatieve getuigen van het leven in Vlaanderen te vrijwaren, wordt het beschermd erfgoed getoetst aan de hedendaagse inzichten inzake erfgoedwaarde. Deze evaluatie is gebaseerd op de erfgoedwaarde zoals vermeld in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 2.1, 26°: de archeologische, architecturale, artistieke, culturele, esthetische, historische, industrieel-archeologische, technische, ruimtelijk-structurende, sociale, stedenbouwkundige, volkskundige of wetenschappelijke waarde waaraan onroerende goederen en de cultuurgooderen die er integrerend deel van uitmaken hun huidige of toekomstige maatschappelijke betekenis ontlenuen. Daarnaast zijn de vijf selectiecriteria gebruikt die ook gehanteerd worden in functie van bescherming en die het afwegingskader vormen om het onroerend erfgoed te waarderen:

1° zeldzaamheid: geeft aan in hoeverre het onroerend goed uitzonderlijk voorkomt in relatie met de geografische context, de historische context, de typologie of het oeuvre;

2° herkenbaarheid: geeft aan in hoeverre het onroerend goed een goed herkenbare uitdrukking is van zijn oorspronkelijke functie, uitzicht of vormgeving, of van een belangrijke fase in de latere ontwikkeling daarvan;

3° representativiteit: geeft aan in hoeverre het onroerend goed typerend is voor een geografische of historische context of een welbepaalde typologie of een bepaald oeuvre;

4° ensemblewaarde: geeft aan in hoeverre het onroerend goed een sterke samenhang vertoont tussen de verschillende elementen;

5° contextwaarde: geeft aan in hoeverre er tussen het onroerend goed en zijn directe of ruimere omgeving een sterke relatie is op landschappelijk, stedenbouwkundig of esthetisch vlak.

Volgens de hedendaagse inzichten inzake erfgoedwaarden zijn de historische, architecturale en artistieke waarde relevant voor de beschermde ingangsomlijsting.

De evaluatie van de erfgoedwaarden van de arduinen deuroplijsting, Bergensesteenweg nummer 1 in Halle op basis van de erfgoedwaarden en de huidige criteria voor bescherming wordt hieronder per criterium toegelicht.

3.1.2 Zeldzaamheid

De deuroplijsting, Bergensesteenweg nummer 1 in Halle, is in vergelijking met de beschermde panden met bewaarde arduinen deuroplijsting geen zeldzaam voorbeeld van dit type.

Deze beschermde deuroplijsting werd opnieuw geïntegreerd in een appartementsgebouw van circa 1995 (bouwvergunning van 25/10/1993).

Uit de databank blijkt dat in Vlaanderen ongeveer 59 'ingangsomlijstingen' beschermd zijn als monument zonder verdere selectie op stijl of datering.

Als er in de databank bijkomend gezocht wordt op burgerhuizen en rococostijl dan telt Vlaanderen 56 als monument beschermde ingangsomlijstingen. De context van deze ingangsomlijstingen is bewaard gebleven in tegenstelling tot de arduinen deuroplijsting in Halle, zoals onder meer bij de onderstaande voorbeelden:

- 18de-eeuws burgerhuis: <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/17977>
- Herenhuis Hotel de bourgogne: <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/42860>
- Herenhuis: <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/39469>
- Herenhuis gedateerd 1763: <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/191>
- Burgerhuis met rococogevel: <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/25200>

De ingangsomlijsting, Bergensesteenweg 1, is bijgevolg geen zeldzaam voorbeeld van een 18de-eeuwse ingangsomlijsting. Het opheffen van deze bescherming zal dus niet zorgen voor een hiaat.

3.1.3 Herkenbaarheid

De deuroplijsting had op het moment van de bescherming een voldoende hoge herkenbaarheid en authenticiteit omwille van de bewaarde omgeving, het materiaal, de uitwerking, de functie en opstelling binnen het gevelbeeld. Het verliezen of verwijderen van de smeedijzeren waaiers met het wapenschild kan hier aangehaald worden als aantasting van de herkenbaarheid.

3.1.4 Representativiteit

De deuroplijsting is een voorbeeld van een arduinen 18de-eeuwse deuroplijsting op het ogenblik van de bescherming als onderdeel van een 19de-eeuws burgerhuis.

Door de huidige gewijzigde vormgeving, uitwerking en opstelling van de ingangsomlijsting, is deze niet langer een representatief voorbeeld van een 18de-eeuwse ingangsomlijsting in Lodewijk-XV- en Lodewijk XVI-stijl. De beschermde deuroplijsting is geplaatst in een nieuwe storende context, meer bepaald een appartementsgebouw van circa 1995.

3.1.5 Ensemblewaarde

De deuroplijsting maakt niet langer deel uit van een ensemble. Het ensemble van de 18de-eeuwse deuroplijsting, bovenlicht met smeedijzeren waaier en buitenschrijnwerk is uitgehold. Het verdwijnen van de oorspronkelijke context en de herintegratie ervan in een nieuwe context heeft een grote impact gehad op het algemeen voorkomen van de ingangsomlijsting. Door de wijzigingen aan de vormgeving en uitwerking van de omlijsting vormt deze geen waarheidsgetrouw geheel meer dat refereert aan de omlijsting op het moment van bescherming (artistieke waarde). Ook de gewijzigde toestand van het bovenlicht en de aansluitende voorgevel zorgen voor een geringe ensemblewaarde.

3.1.6 Contextwaarde

De deuroplijsting is gelegen in het beschermde stadsgezicht Halle. De bescherming als stadsgezicht van de binnenstad van Halle blijft behouden. De deuroplijsting is tevens opgenomen in de vastgestelde inventaris van het bouwkundig erfgoed.

Het afbreken van het gebouw circa 1995, waar de beschermde deuroplijsting in geïntegreerd was op het moment van de bescherming, heeft een grote impact gehad op het algemeen voorkomen van de ingangsomlijsting: de nieuwbouw maakt de omlijsting tot een geïsoleerd object in het gevel- en straatbeeld. De herintegratie van de beschermde omlijsting in een nieuwbouwcomplex heeft de contextwaarde aangetast. De afbraakwerken hebben ook een impact op het historisch stadsweefsel. Ook een geïnventariseerde rijwoning met oudere kern verdween onder de sloophamer: <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/39519>

Op basis van de beperkte zeldzaamheid, representativiteit, herkenbaarheid/authenticiteit, ensemblewaarde en verloren contextwaarde is de artistieke erfgoedwaarde van de arduinen deuroplijsting ontoereikend voor een bescherming op Vlaams niveau. De bescherming van de deuroplijsting (Bergensesteenweg 1) wordt als monument opgeheven omwille van het algemeen belang.

3.2. Registratie van de erfgoedwaarden die verloren gaan

De erfgoedwaarden zijn niet volledig verloren gegaan, maar zijn ontoereikend voor een bescherming op Vlaams niveau. Het inhoudelijk verslag bij de bescherming registreert de erfgoedwaarden die verloren zijn gegaan voldoende. Er zijn bijgevolg geen bijkomende maatregelen vereist voor de registratie van de erfgoedwaarden of het behoud van erfgoedelementen in een onroerend erfgoeddepot.

3.3. Motivering van de afbakening van de opheffing

De bescherming als monument, van de arduinen deuroplijsting, Bergensesteenweg nummer 1, in Halle, wordt geheel opgeheven. Het kadastraal perceel gevat door de opheffing is opgenomen in artikel 2 van het ministerieel besluit.

4. BRONNEN

- Onroerend Erfgoed Vlaams-Brabant, Beschermingsdossier OB001011, 4.01/23027/133.1, geografisch pakket Halle, (AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 1994).
- INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2023: Burgerhuis arduinen deuroplijsting [online], <https://id.erfgoed.net/bsluiten/2759>, (geraadpleegd 8 augustus 2023).

Opheffingsdossier: arduinen deuroplijsting van burgerhuis, monument

- INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2023: 18de-eeuwse deuroplijsting [online], <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/113984>, (geraadpleegd 8 augustus 2023).
- INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2023: 18de-eeuwse deuroplijsting [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/39516>, (geraadpleegd 8 augustus 2023)

5. BIJLAGEN BIJ HET INHOUDELIJK DOSSIER

5.1. Omgevingsplan

5.2. Fotobijlage

De fotoregistratie van de fysieke toestand, gevoegd als bijlage bij het ministerieel besluit, bevat alle relevante foto's voor dit dossier. Er is geen afzonderlijke fotobijlage bij het dossier gevoegd.

5.3. Documentatie

De documentatie bij het inhoudelijk opheffingsdossier bevat bijkomend materiaal zoals kaarten, postkaarten, archiefphoto's, bouwplannen, kadastrmutaties, hoogtemodellen, e.d. dat het dossier verder onderbouwt of illustreert.